

היוצר מול עצמו

מהדורה מחודשת של „הנר לא נבה“ לש. שלום

— מאת ק. א. ברתני —

ראשונה על המומנט שבו נהלם צפנת בן קריאח רשימה קטלנית על מחזהו „הנר לא נבה“ שנתפרסמה בעלון קיבוץ, אבל בן פרק הסיום יעמוד הקורא על פסדה האמרי תי של הרשימה.

הואיל והרומאן כולו הוא פרשת לבטוי של יוצר, מוכנס הקורא מסעם לפעם לפני ולפנים של תהליך היצירה, כאן אנו נפגש שים שוב עם אותו להט מאכל, המוכר לנו יפה משיריו של ש. שלום. לא עצם היצירה הוא הנורם, אלא תהליך היצירה בשלב שלפני האבניים, החונוני והחיוני ממלאים

דומה שמעטים מאד משוררי דורנו, ש כל-כך מוגדרים הב כנושאים ובצורותיהם כשם שמוגדר ש. שלום. הילכך אתה נוטל ספר-פרוזה שלו מתוך עניין מיוחד, שכן רגילים אנו לסבור שהפרוזה הסיפורית רית מעצם טבעה „אובייקטיבית“ היא, בן תונה בתוך תחום הראייה של היוצר אל החוץ, אל הזולת, ברם, „הנר לא נבה“, חרומאן של ש. שלום, שיצא עתה לאור במהדורה מחודשת (הוצאת ראובן מס), מתחו העיקרי מתעורר דווקא משום היותו דרך הבעה לראייה מופנמת, אין זה חשוב כלל לקרוא אם אמנם יסודות אבטוביו נראים כאן או לא, מה שמעטים אותנו הוא עוז האינטרוספקציה וההתמודדות של אני עם אני.

שם הניכור צפנת איננו מקרי, כי ש. שלום מתאמץ לפענח את הצפון בו, היינו יכולים לומר, שהמסופר הוא על היוצר מול עצמו. האני שלו אינו רק כסוף, אנו רואים כאן את האני הבשרי-דמי, את האני השכלי, את האני היוצרי, ואולי מבצבץ גם אני אחר, תתי-הכרתי, שיש בו משום מיסוד של שלשת הקודמים.

ש. שלום קורא לספרו בשם רומאן, יטי ען מי שיטען, כי חסר כאן המבנה המוצק, הסיוח הרציפות החכרחת, ברם, ככל שאתה מתקרב לסיומו של הספר, מסתבר לך כי כל אירוע ותיאור אינם אלא כדורי ריות של כסמית, שבתריחן קרבתו של מגניט, מצטברות הן חיש לכדור אחד כבד, שונה הוא אוסי הקטעים, יש שהסופר עוקר גושי-חיים מן החוויה בלי שידאג לסתתם: מומנטים סוציאליים, יחורים מן קופחי גורל, נכר ומולדת, שואח ותחיה, יש שאופיים ריסורטאזי, אבל חזקים הם עד כדי היחרתות מחודשת, כגון ליל הציירה של חיי כסלו תש"ח, בשעת החצבעה בלייק-סאקסס, ויש שהם קטעי יומן, ש יסוד התגוה בהם עודף על יסוד הסיפור, יש קטעים באולאדיים, שלפרקים מנשבת מהם אווירח סיריאליסטית, ויש הרבה דוגמות למקריות התוספת במרוצת המסופר למשטעות הכרחית, דומה שחסופר רואה לפניו לא גורל עיוור, כי-אם גורל גלוי עיניים, אולם בפנינו סמויה היא דרך מעור לתו.

לפיכך נראית לנו, למשל, חומעתו של נימרוז, תלמידו לשעבר של צפנת, שנצי טרף לאירגון מחתרתי, כגודית ומקרית, אבל בסוף חספר אתה מוצא את הטעם ואת נתמשך ומכרמי, בן יתחם הקורא ל

ישותו עד לבלי חותיר מקום למשתו ביר לוגי, ועל בן, לילה אחד נפגשתי מניס אל מנים עם שניהם, עם חמות ועם תסירה וניצח חשיר את וזמות“.

ואם חשינו גובר על חמות, לא כל שכן עשוי הוא לבלוע את החיים, את האנושי, היצירה היא נר הנשמת, צפנת נאבק עם החוא הנעלם חרוצח לכבות את הנר, אבל הנר דולק גבוה מעל גבות, נר על פי החום, חדילימה היא לנחוג כפי שנהג אלעזר הענבי, משורר הקיבוץ שמסק מ לכתוב שירים לאחר שאשתו חלתו בסחי לתלב, או להמשיך ללכת אחר „תאוות היצירה שרצחה את אמא, כאשר רצחה את ליאת כאשר רצחה אותו עצמו“.

חספר מסתיים בכך צפנת משליך אל תוך האש שלאחר הפצצה (כמלחמת השחי לור) את תמוזדות עם כתבי-היד שלו, ואף על-פי-כן קרוי חרומאן „הנר לא נבה“, כי כח דברי צפנת ביומנו: „אין חישג של כלום ביצירתם — בלי ניתוח על חכל“.